

Maks, maksa, maksu...

Kirjutise ajendiks on Delfi Rahva hääles ilmunud lugu inimeselt, kes käendas ühte laenu, pannes tagatiseks oma suvekodu. Aasta pärast laenuvõtja suri ja suvekodu läks tagatisena realiseerimisele ehk pangalaenu katteks. Aasta hiljem teatas maksuamet, et kodanikul on tekkinud riigi ees 94 500 kroonine tulumaksuvõlg - 21% tulust, mida ta isegi unes näinud polnud. Kodanik tegi ettepaneku maksta 1000.- kuus. Maksuamet vastas, et riigil ei ole nii kaua aega raha oodata ja et kogu aeg jookseb ju intress, mille kõrvalt 1000 krooni tasudes, saab kodanik tasuta põhivõlga maksuameti „armust“ vaid 200 krooni kuus (maksuameti intress on 0,06% päevas, ehk 1701 krooni kuus, aastas tuleks maksta intressi 20695,5 krooni). Kodaniku väljapääs riigi seisukohalt oleks eraisiku pankroti väljakuulutamise ja suundumine ühiskonna heidikute ridadesse, kelle olemasolu riik loomulikult häbeneb, ent ei väldi. Artikli kommentaatorite hulgas on ka neid, kes väidavad, et seaduse järgi ei saa nii olla. Ehk tõesti, kuid nimetatud kodanik suhtleb siiski otse riiki esindava ametiga, mille väiteid ja soovitusi ta kirjeldaski.

Esiteks tõesti küsimus: kas see on tulumaksuseadusega kooskõlas? Ja kas see on põhiseadusega kooskõlas, kui on ilmselgelt näha, et järgneb inimese surnukspiinamine ja seejärel pärijate ette võtmine, kui need muidugi ei eralda kõvasti raha kohtuprotsessi tarvis?

Teiseks, selline juhtum näitab topeltmaksustamisele suunatud maksusüsteemi ebainimlikkust. Kinnitaksin seda lihtsa näite ning väikeste arvudega.

Ettevõtte (riigi juriidilised isikud) maksab inimesele (riigi füüsilised isikud) palka 100 (minu pärast kasvõi miljardit) krooni puhtalt kätte. Ja nüüd vaadake seda, mida lihtnimene ei näegi ja mille nägemise võimalus talle pähegi ei tule. Lisaks makstud 100 krooni kannab ettevõtte maksuametile üle:

töötukindlustusmaks 6 krooni
tulumaksu 27 krooni
sotsiaalmaksu 44 krooni
ja kogumispensionimaksu 3 krooni

Kokku siis makse maksuametile 80 krooni eest.

Ja pole mõtet rääkida, et see või teine makse läheb tegelikult ettevõtte arvelt –

inimene saab 100 krooni ja maksuamet saab 80.

Ettevõtte palgakulu on kokku $100 + 80 = 180$ krooni ja kui tootlikkus ei suurene, ei saa ka sellest summast rohkem palka maksta.

Tegelikult lisanduvad ettevõtte kuludele ka pankade kulud ülekandetasude näol. Ehk siis viis krooni inimesele üle kandmise eest ja viis maksuametile ülekandmise eest. Oleks nagu kõik? Aga ei!

Järgmises vaatuses läheb inimene poodi ja ostab saadud 100 krooni eest süüa, söötes ühtlasi riiki käibemaksuga, mis on $(100 - 100/1,2)$ umbes 16,7 krooni. Pood ja tema manulised saavad kauba eest tegelikult $100 - 16,7 = 83,3$ krooni.

Ka see pole kõik. Minu kirjelduse esimesse otsa tagasi minnes avastame, et ettevõtte pidi maksmise alguseks tekkiva 180 krooni (tegelikult küll pisut rohkema) oma kontole saamiseks maksma ära „jumaliku isetekke“ põhise käibemaksu, mis oli antud summalt 36 krooni.

Nüüd vast alles on üks ring täis saanud. 180 kroonist erasektori töötajate tööga loodud rahast saab riik 133 krooni ehk peaaegu kolmveerandi (73,9%, kui jätta aktsiisid, trahvid ja viivised välja) millest 36 krooni peab olema eelmise perioodi jääk või kui eelmist perioodi ei olnud, siis lihtsalt „tekkinud“ osa.

Märkus võimalikele vastuvaidlejatele. Riik saab ka 180 kroonilt, mis ettevõtte enne palga maksmist käivet tegi, käibemaksu, see on fakt. Aga see on selles mõttes problemaatiline, et osa käibemaksu saaks ettevõtte tagasi hankekulude pealt. Antud juhul neid küll polnud, aga samas pole toodud kirjeldus ka päris realistlik ning ma usun, et see 73,9% on teoreetiliselt "ülekohtune" isegi praeguse korra suhtes. Ent tõdegem - mõttekäik on põhimõtteliselt õige!

Allakäiguspiraal:

Järgmisel kuul on erasektoril palkade maksmiseks 47 krooni. Korrates eeltoodud kirjeldust, alustades ja lõpetades käibemaksuga, kugistab riik sellest summast mõnuga 34,73 krooni.

Kolmandal perioodil ehk kvartali viimasel kuul, on erasektoril kasutada eelmise perioodi 47 krooni miinus maksudeks läinud 34,73 krooni, seega tervelt 12,27 krooni. Ettevõtte maksab töötajale palka 3,20 krooni ja riik saab 9,07 krooni.

Neljandal kuul on erasektoril raha alles vaid 3,20 krooni. Palka saab maksta 1,03 krooni, mille eest sööki ostes tuleb riigile maksta 0,17 krooni.

Õnn on siiski juba õues, sest saabub maksuvabastus, kuna maksuamet

ümardab maksude arvestamisel ümardamisreeglite järgi ning kogub maksu vaid täiskroonides. Täiskrooni eest ei tule aga maks 1 kroonise palga pealt välja. Järelikult jäävad need maksud võtmata. Töötaja saab minna poodi, osta sealt viimase veeringu eest 1 krooni eest kaupa. Ka käibemaksu ei pea maksma. Ja ettevõtte saab maksta jätkuvalt palka 1 kroon kuus, et töötaja saaks selle eest endale süüa osta.

Riik nüüd enam maksu ei võta, sest riik ei ole täitmatu, nagu mõni muinasjutuline ahne naine, kellele Vägev Vähk ära tegi. Riigile on 179 kroonist, mis inimesed oma tööga loonud ning riigile maksudeks andnud küll ning riik võib seega suuremeelselt jätta 1 krooni inimesele, et see saaks kindlustada endale seeläbi kõikumatus usus ja vankumatus tahtes töö ja elu. See ongi tegelik miinimumpalk.

Kõik see ilus arutelu kehtib aga vaid tingimusel, et vahel pole pank, mis võtab intressi ning kui ei ole muid kulusid peale söögi, kui ettevõtte ei taha kasumit ning kui riik ei tee inimesele vahepeal trahvi, mis jätab ta ilma sellest viimasestki kroonist. Võib aga küsida, mis saab siis maksurahast? Õige vastus on: maksuraha „kulub“ ära, sest raha rahasisaldus on väike.

Elu- ja töökindel oleks vaid niisugune rahanduskord, kus raha antakse keskpangast käibele tegeliku töö tagatisel igale inimesele vaid niipalju, kui palju suudab see inimene anda oma tõestatud ja kasuliku töö panust ühiskonna arengusse. See aga nõuab ühiskonna arengule eelkõige selget eesmärki. Täna näikse eesmärk olevat krabada palju, õgida palju ja sellest tulenev kolmas tegevus, mille pärandame järeltulevatele põlvedele.

Ülalkirjeldatud raha käibele toomise põhimõtte juures saab juba raha käibeleandmise hetkel suunata teatud protsendi sellest ühiskonnaeluks vajalike hoobade ülalpidamiseks. Ja kui kirjeldatud ühiskond on veel sotsiaalselt õiglane ega jaga raha tiitlipõhiselt, siis tõenäoliselt suunatakse sellest ühest maksukesest laekuv raha tagasi ühiskonnaliikmete ühishüvesse, et need veelgi loovamalt edasi saaksid töötada. Rõhutan: kirjeldatu ei ole eesmärk vaid on pelgalt vahend eesmärgi poole liikumiseks. Mis aga on ühiskonna, hõlmaku see või tervet planeeti, eesmärk, sellest võiks iga mõtlej inimene oma kommentaariga teada anda.

Mida teame eesmärgist täna? Riik peab tuhandet krooni kuus näruseks ja ka kuue tuhande kroonist palka väikeseks ja mõttetuks. Täiesti õige. Aga kes on see riik ja mis on selle riigi ülesanne? Nii 1000 kui 6000 krooni on tänase hinnataseme juures tõesti närune, aga sama närune on see riik ja tema maksuamet, kui nad ei suuda maksudest kogutud rahaga tõmmata riigi majandust käima nii, et see tagaks igale selle riigi kodanikule õiguse anda oma tööpanus põhiseadusliku rahvusühiskonna mõtestatud arengusse ning saada selle eest vastu oma igapäevast ehtsat leiba ja vaimutoitu. Sest ilma virge vaimuta keha on õigesti areneva ühiskonna jaoks vaid tuim masin, reageeriv

robot.

Riigi eesmärk on kodanike õnn, õiglus, õigus ja vabadus, mis on kaitseks riigi sisemisele ja välisele rahule ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvvedele nende ühiskondlikus edus ja üldises kasus, mis omakorda peab tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade. Vabadus üksikisiku tasandil tähendab õigust ennast loovalt teostada.

Aga kogu selle tingel-tangeli kõrval tuleks meelde tuletada Leon Degrelli ülevaadet reformidest, mis viidi läbi omaaegsel Saksamaal ning rõhutada, et enne reformidega alustamist oli kogu see olukord seal sama absurdne kui meil täna siin. Õigemini, tänane olukord on peaaegu 3 korda absurdsem, sest toonane Saksamaa maksukoormus oli 25%, meil täna aga üle 73%.